

Фразеологізми, що вживаються в сучасній німецькій мові, різні за походженням і часом виникнення. Різними були і залишаються їхні джерела. Переважна більшість фразеологізмів походить з усної народної творчості [3].

Протягом декількох десятиліть актуальним для дослідження залишається питання мовної реалізації емоційного стану людини. Почуттями і емоціями називають переживання людиною свого ставлення до того, що вона робить, або пізнає; її ставлення до інших людей, до самої себе. Фразеологізми є невід'ємною частиною цієї реалізації [4].

Фразеологізми мають здатність позначати низку почуттів та емоцій людини, насамперед – радість «*Freude*».

Фразеологізми радості можемо розділити на декілька типів:

1. радість за іншу людину – *Applaus spenden* (вираження схвалення) [1, с. 43]; *alle Achtung* (молодець!) [1, с. 22]; *du mein Augenlicht* (світло очей моїх) [1, с. 51]; *das ist ja allerhand!* (здорово!) [1, с. 24];

2. вираження власної радості – *mächtig aufdrehen* (бути у піднесеному настрої) [1, с. 49], *sich vor Lachen ausschütten* (лопатись від сміху) [1, с. 68], *sich in Ausschweifungen stürzen* (віддаватися радощам, веселощам) [1, с. 68], *über beide Backen strahlen* (сяяти від щастя) [1, с. 83].

Отже, фразеологізми є важливою частиною кожної мови та є особливо важливою складовою при її вивченні. Знання фразеологізмів та їх значень показує рівень володіння мовою та нашу освіченість.

Список використаних джерел і літератури:

1. Гавриш В. І. Німецько-український фразеологічний словник / В. І. Гавриш, О. П. Пророченко. 1981.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство / Михайло Петрович Кочерган., 2006. 463 с.
3. Овсієнко Л.О. Пейоративний аспект семантики фразеологічних одиниць сучасної німецької мови / Л.О. Овсієнко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна: [зб. наук. праць]. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. Вип. 51. С. 275-277.
4. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава: Довкілля, 2006. 716 с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Овсієнко Л.О.

Марчук Н.О.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

НІМЕЦЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ІЗ СОМАТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ (КОГНІТИВНО-ОНОМАСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

У сучасному мовознавстві пріоритетним є вивчення мови як знакового феномена, що відображає пізнавальні мисленнєві процеси та структуру етносвідомості. Номінативні одиниці мови фіксують зв'язок інтеріоризованих у мисленні предметів, процесів, явищ дійсності з мовними закономірностями та аномаліями. Дослідження цього зв'язку є об'єктом когнітивної ономасіології — перспективної лінгвістичної галузі [2].

Від початку ХХІ століття у вітчизняній лінгвістиці з'явилося чимало праць, у яких мотивацію номінативних одиниць проаналізовано в когнітивно-ономасіологічному аспекті. Теоретичним підґрунтям досліджень слугувала концепція, розроблена професором О.О. Селівановою в монографії «Когнітивна ономасіологія» [2]. Згідно з цією концепцією, мотивація – «наскрізна для моделі породження номінативними психоментальна операція, результатом якої є семантично-ономасіологічна залежність мовних знаків на ґрунті складної системи конекцій концептів людської свідомості» [2, 155].

Реконструкція мотиваційних процесів здійснюється шляхом когнітивно-ономасіологічного аналізу. На думку О.О. Селіванової, когнітивно-ономасіологічний аналіз номінативних одиниць урахує зв'язок між концептуальною та мовною картинами світу як

відображенням світу дійсності у свідомості народу та його мові. Метою когнітивно-ономасіологічного аналізу, як зазначає дослідниця, є встановлення типу мотивації номінативних одиниць [там само, 152].

Когнітивно-ономасіологічний аналіз мотиваційних процесів у фразеосистемі мови передбачає два етапи: інтерпретацію ономасіологічної структури звороту та когнітивне моделювання структури знань про позначене [4, 28].

Інтерпретація ономасіологічної структури фразеологізмів передбачає встановлення семантики ономасіологічних ознак, їхньої проекції на значення стійкого звороту, а також ономасіологічного базису як смислового та формального синтаксичного зв'язку компонентів з урахуванням семантичної та граматичної доміант стійкого словосполучення [5, 174].

Другий етап когнітивно-ономасіологічного аналізу спрямований на реконструкцію мотиваційної бази шляхом моделювання структури знань про позначене.

Проектування ономасіологічної структури здійснюється на модель ментально-психонетичного комплексу (МПК), яка відображає інформаційну структуру свідомості як поєднання пізнавальних функцій відчуттів, почуттів, мислення, інтуїції й колективного позасвідомого [2, 154]. МПК інтегрує пропозиційну інформацію з асоціативно-метафоричною, яка міститься в асоціативно-термінальному компоненті моделі й базується на знаковій переінтерпретації знань однієї сфери в термінах інших предметних сфер, на образному компоненті, а також із модусом – оцінно-емотивним компонентом і концептуальним планом як прагматичним компонентом, який контролює відповідність концептуальної інформації умовам номінативного акту [3, 483].

Залежно від статусу фрагмента МПК, який обирається мотиваційною базою фразеологізму, ми виокремлюємо пропозиційний, асоціативно-метафоричний, модусний та змішаний типи мотивації фразеологізмів із соматичним компонентом у німецькій мові.

Найменш представленим у фразеологічному масиві німецької мови є пропозиційний тип. Причиною цього є образно-метафорична природа фразем, їхня емотивність та експресивність, прагматична установка на особливу виразність [5, 175]: *unter vier Augen* «віч-на-віч, сам на сам» [8], *die Ohren aufsperrn* «розвісити вуха» [1, 104].

На відміну від пропозиційного типу, асоціативно-метафорична мотивація представляє собою метафоричний механізм вживання знаків однієї предметної області (домена), донорської зони для позначення іншої, реципієнтної зони [6, 5]: *Auge und Herz offen haben* «щиро ставитись до кого-н.» [1, 55], *j-m auf der Nase herumtanzen* «знущатися з когось» [1, 73].

Модусний тип мотивації характеризується використанням оцінно-емотивних показників мотиваторів фразеологізмів на позначення оцінності та емотивності як конотативного потенціалу готового знака [4, 55]: *j-d hat schwere Augen* «хто-н. захотів спати» [1, 55], *alle Nasen lang* «щогодини, щохвилини» [1, 71], *schmale Lippen bekommen* «розсердитися» [1, 27].

Представлення в ономасіологічній структурі номінативних одиниць різних фрагментів МПК є ознакою змішаного типу мотивації, що найбільш поширений у фразеосистемі німецької мови, оскільки використання пропозиційних знань полегшує стереотипізацію і декодування фразеологізмів, а метафоричні асоціації надають зворотам експресивності й особливій образності [4, 62]: *eine tüchtige Nase bekommen* «дістати сувору нагінку» [1, 71], *j-m an den Lippen hängen* «уважно слухати кого-н.» [1, 28], *die Hände salben* «дати хабара» [1, 304].

Підводячи підсумок, варто зауважити, що когнітивно-ономасіологічний аналіз німецьких фразеологізмів із соматичними компонентами дає змогу з'ясувати той факт, що найважливішу роль у процесах фразеологічної номінації відіграють етнічні стереотипи, що фіксують за певними частинами тіла людини різні функціональні властивості [4, 124].

Список використаних джерел і літератури:

1. Німецько-український фразеологічний словник - в 2-х т. / укл. В. І. Гаврись, О. П. Пророченко. К. : Рад. шк., 1981.
2. Селиванова Е. А. Когнитивная ономасиология : монография. К. : Изд-во украинского фитосоциологического центра, 2000. 248 с.
3. Селиванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Дозвілля-К, 2010. 844 с.
4. Селиванова О.О. Нариси з української фразеології (психологічний та етнокультурний аспекти). Черкаси : Брама, 2004. 276 с.

5. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
6. Lakoff, G. *Metaphors We Live By*. Chicago, London : University of Chicago Press, 1980. 242 p.
7. PONS. *Wörterbuch der Jugendsprache*. Stuttgart: Klett, 2001–2012.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Стройкова С.А.

Мовчан А. О.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Німецька мова на сучасному етапі свого розвитку визначається як цілісна система, яку утворює велика кількість взаємопов'язаних підсистем. До її структури належать різноманітні діалекти, арго, жаргони, сленги представників різних професій, соціальних і вікових груп. Усі вони мають інтенсивний вплив на процеси, що відбуваються в загальнонаціональній німецькій мові, визначаючи її особливості та тенденції розвитку [1, 372]. **Актуальність** вивчення німецького молодіжного сленгу зумовлена швидкою змінюваністю лексичного складу молодіжного сленгу, який на кожному етапі свого розвитку потребує нових досліджень, а також поглибленням міжнародних культурних та освітніх зв'язків у результаті Болонського процесу [2, 94].

Молодіжний сленг є **об'єктом лінгвістичних досліджень** І. Гальперіна, Г. Генне, М. Горке, Г. Еманн, В. Єлістратова, Г. Мозера, І. Пастуха, С. Соколовської, М. Фахурдінової, В. Хом'якова, Т. Шіппана, К. Якоба та ін. [1, 372].

Знайомство з німецьким сленгом стає на певному етапі дуже важливим кроком для тих, хто вивчає німецьку мову, насамперед тому, що дає змогу краще розуміти німецьку розмовну мову та впевненіше почуватися в різноманітних життєвих ситуаціях. Але використовувати подібну лексику слід з надзвичайною обережністю і лише в разі крайньої необхідності, оскільки вона дуже специфічна і разом з цілком нейтральним звучанням може мати яскраво виражене негативне й нерідко дуже грубе значення. Німецький молодіжний сленг часто вживають у сучасній розмовній мові:

– *Habt ihr sonst noch Schmerzen?* – *У вас є ще якісь побажання? (Це суто розмовний вислів, основне значення іменника Schmerzen – печалі, муки, страждання, біль).*

– *Aber Mensch!* – *Ну як не соромно! Та що ти говориш! Ну що ж це таке! (Нейтральне звучання, загалом висловлює несхвалення або ж незадоволення співрозмовника чим-небудь)*
[1, 374–375].

Важливі джерела нових молодіжних слів можна спостерігати в культурі створення пісень і рок-музики. Ставку роблять на схильність молоді до вживання найбільш яскравих слів і слів із пісень, які добре запам'яталися, наприклад: *Bingo (alles in Ordnung, alles bestens)*, *Easymann (cooler Mann; jemand, der alles locker nimmt; unkomplizierte Person)*, *heizen (rasch, schnell fahren)*, *Johnny (Junge, Bursche, harter Kerl, lustiger Knabe)*, *paletti (alles bestens, in Ordnung, alles klar, selbstverständlich)* [1, 375].

У молодіжному словесному репертуарі виділяють **сленгізми**, що відображають професійні потреби, а також загальнопобутовий словник. Мова молоді рясніє словами, пов'язаними з навчанням (досліджуваними дисциплінами, студентським побутом): *Abi – Abitur*, *Assi – Assistent*, *Stip – Stipendium*, *Proff – Professor*, *Mathe – Mathematik*, *Tri – Trigonometrie*.

До загальнопобутової сфери вживання молодіжного сленгу належать:

– слова, що належать до сфери роботи, розумової діяльності: *worken, robotern – arbeiten; hämmern – viel arbeiten; Reinhämmern – mit Hochdruck arbeiten;*

– назви предметів, необхідних для навчальної діяльності: *der Gedankenmanifestator – der Bleistift; die Gehirnprothese – der Taschenrechner;*

– назви видів одягу: *Klamotten, das Outfit, der Look, die Anmache – Kleidung; Edel-Look – gute, modische Kleidung;*